

Scvrknutý svet

Pohľad za múry slovenských väznic

Veronika Cosculluela

„Každý sa môže stať zločincom.“

absynt
prekliati/reportéri

absynt

Veronika Cosculluela: Scvrknutý svet

Pohľad za múry slovenských väzníc

Prekliati reportéri 2025

Handwritten numbers and symbols: 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Handwritten word: DIS

Napísanie tejto knihy bolo podporené
literárnym štipendijným programom
Medzinárodného vyšehradského fondu

•

• Visegrad Fund

• •

Copyright © Veronika Cosculluela, 2025
Design & Layout © Pavlína S. Morháčová
Cover Photo © Lena Jakubčáková
ISBN 978-80-8203-562-2

Brána – väznené osoby

„Kedysi, keď bol na slobode, Dantès si často predstavil väzenia preplnené tulákmi, lupičmi a vrahmi, ich odpudzujúcu veselosť a bezuzdné orgie i strašné priateľstvá. Teraz si želal, aby ho dali do niektorého z tých brlohov, aby videl aj iné tváre, nielen bezcitného žalárniká, ktorý nechcel hovoriť.“

Alexandre Dumas: *Gróf Montecristo*

„Jedného dňa ma čakali pred basou. Zaparkoval som a vystúpil. Podišlo ku mne policajné auto. Vystúpili z neho kukláči, schmatli ma, na zem, putá, všetko natvrdo, bum, bum,“ spomína si Maroš Sýkora na šiesty máj 2015. Bolo to poslednýkrát, čo sa chystal vojsť do leopoldovskej väznice ako bachar. Maroš má hlavu ako Bruce Willis, o niečo menšiu medzierku medzi zubami ako Madonna a rozpráva ako kostolník najvernejší miništrant.

Bol štvrtok ráno, keď ho zastavili na parkovisku pred administratívnou budovou väznice, kam osemnásť rokov chodil deň čo deň ako zamestnanec. „Vzali ma na kriminálku, tam sa začalo vyšetovanie. Povedal som im všetko, po určitý moment,“ rozpomína sa. Keď vo výpovedi nepokračoval, tlačili naňho. „O všetkom vieme, s nami sa hrať nebudeš. Máme satelitné zábery.“

Maroš mlčal, tak vytiahli zbraň najmocnejšieho kalib-
ra. Citové vydieranie.

„Dcéru dvanásť rokov neuvidíš.“

„To prečo?“ opýtal sa policajtov.

„Lebo tak dlho budeš v base.“

„Akých dvanásť rokov?“ provokoval vyšetrovateľov a vi-
del, že sú rozčúlení. „Zákony poznám. Ak mám druhý od-
sek, pôjdem maximálne na desať rokov. Som prvotrestanec
a v tom prípade mám tretinu z hornej sadzby dolu,“ poučal ich.

Zobrali ho do ďalšej miestnosti, nový nátlak. Potom
vytiahli eso z rukáva. Vytlačili fotografiu Marošovho kom-
plica. Položili ju pred neho a zostali ticho. Maroš sa spýtal,
či ho majú. Oni položili protiotázku: „Čo si myslíš, keď ti
ukazujeme tú fotku?“

Tak s tým išiel von. Priznal sa, a keď zistil, že policajti
nemali nikoho, nebolo mu do smiechu. Príliš ľahké pri-
znanie. Smer väzba.

Táto kniha je o väznoch a o ľuďoch, ktorí pracujú vo väzni-
ciach. Do knihy vstúpia v rôznych momentoch. Po Marošo-
vi vchádza cez bránu pre väznené osoby ďalšia postava. Od
Ladislava Franka počúvam celkom iný príbeh o tom, ako
sa dostal dnu. Do nitrianskej basy neprišiel triezvy. „Bolo
to 1. júla, pamätám si to ako dneska. Otec mi hovorí: ‚Syn
môj, choď.‘ Viete, 27. júna bolo Ladislava, to som už chcel
ísť, ale vraveli mi: ‚Nechod, Laco, ešte bude Petra a Pavla,
potom pôjdeš.‘ Tak som išiel o niečo neskôr.“ Rozlúčil sa so
svetom bez mreží. Zašiel na tržnicu. Posledná držková, dva
rožky, škatuľka cigariet, pár pív, borovička. Presne o dva-
násťtej klopal na bránu v Nitre.

Prekvapenie. Strážnici Ladislava nechceli zobrať. „Máte
vypité. Neprídete zajtra, keď sa trošku prespíte?“ Ladislav

na nich len pozrel, odmietnutie nečakal. „Keď teraz odídem, už sa nevrátim.“ Presvedčil ich. Videli, že je pokojný, tak ho pustili dnu. Vyzliekol sa, nechali ho sedieť v nástupnej miestnosti. Čakal. Aj oni čakali. Nevedeli, či nebude vystrájať. Obstál. Prišli si poňho. „Došiel som do izby zarastený ako stroskotanec. Holil som sa hodinu jednou žiletkou. Chlapi vraveli: ‚Oho! sa, zajtra príde referent.‘ Ja som nevedel, kto je referent. Pre mňa to všetko bolo nové. Potom mi povedali: ‚Budeš sa fotiť.‘ Ja, že čo, idem do magazínu? Že nie, na kartičky. Pozrite, takúto máme. Preukaz väzňa. Takto som vyzeral, ostrihaný na regrúta.“

„Aké som mal pocity?“ zopakuje Ladislav moju otázku a tuho sa zamýšľa nad tým, čo cítil pred pár rokmi. „Obava, rešpekt pred tým, kam idem, prvýkrát do výkonu. Chvilu nato mi prišlo na rozum, že neuvidím mamu, ale povedal som si, čo tu nariekam, chodil som po svete, videl som ho kus. Potom som si pomyslel, že ak ma zavrú, tak ma aj pustia. Netreba nariekať.“

Ladislava stretávam počas výkonu trestu. V práci. Sedíme spolu na jeseň 2021v kancelárii jeho šéfa, máme súkromie. Rozhovor prebieha medzi štyrmi očami. Odstup dva metre, on s rúškom pod nosom. Statný muž, hnedé oči, veľmi smutné. „Mám štyridsaťosem rokov, som rovnaký ročník ako Matovič a Čaputová,“ predstavuje sa. „Mám dve deti, dcérka mala teraz v apríli osemnásť rokov, chlapec je už ženatý, dvadsaťštyriročný a už zo mňa spravil deda.“

Ďalší príbeh. Milošov. O tom, ako vošiel do väznice jeden z tých, ktorým sa hovorí „konopní väzni“, mi porozprávala jeho manželka. Irene Sklenicovej sa o zatýkaní snívalo. Tri týždne pred zásahom. Déjà vu. Priebeh akcie bol však

v realite horší ako vo sne. Kriminálka prišla za brieždenia. Šiesti, možno siedmi nabúchaní policajti v tričkách a rifliach, oranžová páska na bicepse. Garde im robila sociálna kurátorka a ďalšia žena, kriminalistka. Zastali dve autá, otvorila sa bránka. Irena dojila kravy v stajni. Vozidlá počula, vyšla nazrieť, čo sa deje. „Pýtam sa ich, čo tu robia. Oni: ‚Sme kriminálna polícia.‘ Dcére vravím: ‚Chod’ zobudiť tati- na.‘ Domová prehliadka a tak ďalej, podpísať papiere. Hneď medzi dvermi mi jeden vyšetrovateľ povedal: ‚O vás záujem nemáme.‘ To ma zobudilo, hoci som bola hore už dávno, teľa nakrmené, kravy podojené. Podľa jeho slov som už tušila, akým smerom to pôjde,“ spomína Irena na priebeh udalostí.

Manžela zobrali a zobrali aj ju. Farmári Bonnie a Clyde. Irena má na policajtov ťažké srdce. Bohorovné správanie im nevie odpustiť. Spomína si, že jeden z nich preliezol k susedovi na pozemok. Upozornila ho, že už nie je u nich a že by tam asi nemal liezť. Vynára sa jej arogantná odpoveď: „No a čo, môžem si robiť, čo chcem.“ Sociálna kurátorka s kriminalistkou chceli vypočúvať ich dcéru. Tínedžerku volali do druhej miestnosti. Irena nesúhlasila. „Čo to robíte?“ Odvrkli jej, nech sa nestará. „Ja že sa nemám do toho starať? Dcéra má jedenásť rokov, nemôžete ju vypočúvať bez rodičov. Čo si to dovoľujete?“ Vtedy začala kričať.

Ak vás berú do väzby alebo hoci len na nečakaný výsluch a máte rodinu, musíte myslieť na logistiku. Kto sa postará o dieťa, keď zobrali oboch rodičov? Švagor, vraví Irena. Ak nemáte nikoho, smer detský domov. „Okolo obeda nás odviezli do Dunajskej Stredy. Tam manžela vypočúvali spôsobom: ‚Ak sa nepriznáte, zatvoríme vám aj manželku.‘ Urobili domovú prehliadku, vykopali rastliny, pozreli auto, dom. V aute našli manželovi ešte dva gramy marihuany.

Mal to pre vlastnú spotrebu. Keď mu dôjdu fénixove slzy a má vyšší tlak alebo ak sa mu zle dýcha, pomôže si. Mal na to aj vaporizér.“

Vyšetrovateľ Irene najskôr povedal, že vo väzbe zostáva aj ona. „Odovzdajte peniaze, dolu opasok, retiazku.“ Keď si išla vybrať šnúrky z botasiek, policajť jej s úsmevom na tvári oznámil: „Vás prepúšťame. Pomýlil som sa.“

„Dunajskostredská polícia rada ponížuje ženy,“ komentuje Irena. „Urobili záznam z výsluchu a okolo pol piatej ma pustili domov. To bolo všetko. Muža si nechali.“

Dramatické zatknutie, dobrovoľné prihlásenie sa pri bráne, policajti, ktorí sa objavia na farme. Je aj ďalší spôsob, ako vojsť do basy? Áno. Ukázať sa po týždni od odvolacieho súdu. Po Dušanovi C. vyhlásili pátranie.

Priezvisko: Cinkota

Meno: Dušan

Štátna príslušnosť: Slovenská

Bydlisko: Banská Bystrica

Dôvod pátrania: Dodanie do výkonu trestu

Mimoriadne pátranie: Nie

Slovenský herec, ktorého celá generácia pozná po hlase, figuroval v zozname hľadaných osôb dvanásť dní. Overila som si to v starých článkoch, on to vie z hlavy. Presný počet dní, počas ktorých sa rozhodovalo o jeho budúcnosti. Posledných dvanásť dní slobody pred šiestimi rokmi basy. Dvanásť dní, keď sa z umelca stal človek hľadaný ozbrojenými zločkami.

„Môj prvý pocit bol zúfalstvo. Zvažoval som samovraždu. Nebol som jej schopný, čakal som, že ma zastrelia

policijti pri útoku," spomína si. Až potom sa rozhodol, že zabojuje. Dozvedel sa totiž, že existuje spôsob, sofistikovaný systém, ako vás dostať za hranice. A zistil, že by mohol byť jeho súčasťou. Nakoniec sa však rozhodol zostať na Slovensku a v pondelok ráno nastúpil do Justičného paláca.

Tých dvanásť dní, ktoré strávil úvahami o zmiznutí a prípravou úteku, boli najslabším miestom jeho mysle počas najbližších 2 032 dní – medzi 17. decembrom 2012 a 11. júlom 2018 –, keď býval vo väzení. Štítok utekára mu v base spôsoboval problémy. Aké? Všetky, vyberte si: ohrozené podmiennečné prepustenie, zvýšená pozornosť dozorcov, prísnejšie sledovanie pošty. Herec vysvetľuje na príklade, čo to znamenalo. Občas si zložil báseň a jedno také štvorveršie mu dozorcovia zadržali. „Po jednej omši som manželke inšpirovaný kázňou napísal: Dnes som v base s prekvapením zistil, že sa v lásku mením. Ja som život, pravda, cesta, už mi k cieľu chýba iba nepriestrelná vesta,“ rozpráva o texte, ktorý nazval Cesta. Tento lístok dozorcovia zachytili. Vzali si do hlavy, že ide o deklarovanie úmyslu ujsť z väzenia a Cinkotu za týmto účelom vypočúvali.

„Ak máš v base čas na zamyslenie nesprávnym smerom – ľutuješ sa, nevieš sa vyrovnáť s rozsudkom, ubíja ťa to, môže ťa to zabiť, je to zlé,“ hovorí. Kým bol väzňom, s „kolegami“ sa striedali na pozorovateľských službách. „Ak si videl, že niekto myšlienkami odchádza, musel si ho nejako zabaviť, rozveseliť, lebo depresia nebola nikdy ďaleko,“ vysvetľuje, v čom spočívali služby a prečo vždy, keď mohol, radšej čítal, ako premýšľal.

Kam bolo nebezpečné v myšlienkach zablúdiť? Na súd, ktorého rozsudok ho nahneval? Ku kolegom, ktorí hrajú, spievajú, dabujú, žijú, kým on sedí? K rodine, manželke? Na čo si zakázal myslieť? „Na útek, napríklad,“ odpovedá

Dušan. Presnejšie by bolo povedať na útek, ktorý na poslednú chvíľu odvolal.

Máte radi štatistiky? Ja nie, no vytiahnem ich v každej kapitole. Dáta pomáhajú hovoriť veci do kontextu. Často však aj prekvapia. Rozbijú argumenty.

Bránu slovenských väznic prekročí mesačne asi šesť stovák ľudí. Smerom dnu. Zbor väzenskej a justičnej stráže zverejňuje každý mesiac podrobné údaje. Zoberme si presné dáta napríklad za september 2021. Do väzby vzali 255 obvinených. Do výkonu trestu nastúpilo 398 odsúdených. Medzi obvinenými a odsúdenými je rozdiel. Upozorňujú naň advokáti, politici aj odborníci na problematiku „systému“, ktorí nemajú radi zjednocujúci pojem väzeň. Obvinenému vina ešte nebola dokázaná. Dost nelogicky je väznený v horších podmienkach ako odsúdený. Odsúdeného súd uznal za vinného. Väzni však hovoria, že je úplne jedno, či ste len obvinený vo väzbe alebo odsúdený vo výkone trestu. Verejnosť rozdiel nevidí. Ste v base, takže ste vinný. Ak v nej nakoniec neostanete a súd vás oslobodí, pre väčšinu ľudí to znamená len toľko, že ste sa z toho nejako vyvliekli. Ale za ušami musíte mať. Veď ľudová múdrosť hovorí, že bez vetra sa ani lístok nepohne.

Po terminologickom okienku sa vráťme naspäť k číslam. Z tých, ktorí vstúpia za brány väznic, sa ako Ladislav dobrovoľne dostaví približne tretina. Súď ich vyzve, dostanú list s termínom, nebránia sa, dorazia. Druhú tretinu predvedú nasilu policajti. Keď zmeškáte dátum nástupu, vyhlási sa po vás pátranie, prídu si po vás muži zákona. Zvyšná tretina putuje do výkonu trestu po väzbe.

Na prvý pohľad je nelogické, že kým kriminalita klesá, väznice sú čoraz plnšie. Pre lepšiu prehľadnosť čísla zao-krúhlim. V roku 2016 polícia zaznamenala skoro 70-tisíc trestných činov, vo väzniciach sedelo 8 500 odsúdených a 1 500 obvinených. V roku 2020, teda v prvom roku pandémie, mala polícia menej práce, riešila 54-tisíc trestných činov. Zbor väzenskej a justičnej stráže sa však staral o 8 800 odsúdených a 1 650 obvinených. Ak si to zhrnieme, za štyri roky klesla kriminalita o 15-tisíc trestných činov, no žaláre zostali plné, dokonca do nich viac ako 500 ľudí pribudlo. V čase, keď som dokončovala túto knihu, bol podľa poslednej dostupnej výročnej správy počet väznených osôb v roku 2023 presne 10 018, čo je veľmi mierny pokrok – o približne dvadsať ľudí menej oproti predchádzajúcemu roku.

Na Slovensku máme za posledné desaťročie stabilne okolo desaťtisíc väznených osôb – je to výraz, ktorý zahŕňa naraz obvinených aj odsúdených. Väzenstvo ráta s tým, že v najbližších rokoch ich bude ešte viac. V prípade optimistického scenára, teda ak budeme zároveň menej páchať a menej trestať, by sme mohli mať do roku 2025 v basách o päťsto ľudí menej. Konzervatívny scenár počíta s tým, že ak sa nič veľké nezmení, do štyroch rokov sa počet zatvorených občanov stabilizuje na čísle 10 700. Nakoniec je tu pesimistický scenár. Ak ekonomická kríza pripraví ľudí o prácu, stúpne majetková kriminalita, a ak sa zároveň nezmení nič prevratné v súdnom systéme, do roku 2030 sa bude v našich väzniciach tlačiť 11 500 nešťastníkov. Kriminálnikov. Nešťastníkov alebo kriminálnikov. Nemožno si vybrať. Pochopíte neskôr.

Väzba

„Bude tam ako väzeň. Celkom bezmocný.“

André Maurois: *Rodinný kruh*

„Išiel som do väzby a nevedel som, čo mi hrozí,“ spomína Maroš Sýkora na článok systému, o ktorom sa vedú stále čulé diskusie. Väzba a jej podmienky. Najprv ho priviezli pred leopoldovskú bránu. Nechápal, prečo práve tam. Na tomto mieste slúžil ako príslušník Zboru väzenskej a justičnej stráže a logicky by tam nemal byť väznený. Vzali ho dnu a dôkladne prehľadali. Donaha. Drepy. Leopoldovskú basu teraz spoznával z druhej strany. Potom postúpil do inej miestnosti. Tam už naňho čakalo osem ozbrojených príslušníkov eskorty. Všetkých poznal. Dostal sa do rúk kolegom. Už asi bývalým, pomyslel si. Ocitol sa spútaný cez opasok reťazami až k nohám. Tie mal rovnako zviazané. Predpisy poznal. Pochopil, že s ním zaobchádzajú ako s nebezpečným väzňom.

„Pripadal som si ako boss mafie či doživotne odsúdený, ktorého majú predviesť na súdne pojednávanie. Nerozumel som rozhodnutiu celého ma spútať. Nie je to štandard. Navyše som bol obkolesený niekoľkými príslušníkmi so zbraňami. Kam a ako by som utekal, ak by som mal spútané iba ruky?“ zamýšľa sa. Ako rýchlo sa dokážete stať

nebezpečným pre tých, ktorí si s vami ešte včera podávali ruky, pomyslel si.

Eskortu exbachara z Leopoldova do Ilavy zabezpečovali dve autá.

Ak sa už priznáte, môžete si byť istý, že je s vami zle. Na scénu nastupuje advokát a jeho rady. Cieľ je vždy jasný: dosiahnuť čo najnižší trest. Maroš spomína, ako so svojim obhajcom spisoval poľahčujúce okolnosti. Vyratúva: doznanie, spolupráca s orgánmi činnými v trestnom konaní, bol prvotrestaný, bez priestupkov a podlžností. Na druhej strane bol priťažujúci fakt, vek obete. Maroša súdili podľa druhého odseku Trestného zákona, kde bola sadzba za lúpež sedem až dvanásť rokov. Človek, ktorého okradol, mal šesťdesiat rokov. Jubileum oslávil týždeň pred Marošovým skutkom. Ako naschvál. Maroš sa zamyslel. Keby konal o týždeň skôr, vyviazol by len s podmienkou. Ale všetko to tak malo byť, uisťuje sa dnes, osem rokov po tom, ako ho polícia hodila na krk jeho bývalým kolegom.

„Kým som bol vo väzbe, celý čas som si myslel, že ma prepustia. Mal som peniaze, priznali mi výsluhový dôchodok, hoci o odstupné som, samozrejme, po zatknutí prišiel. Vravnel som si, veď nebudem páchať ďalej trestnú činnosť, pustia ma. V hlave sa mi prehrávali všelijaké scenáre.“

Sám v cele, o ktorej si myslel, že tam nepatrí. Sám celý deň, zatvorený s vlastnými myšlienkami. Ako často sme takto sami so sebou? Ako často si vedomie pustíme na špacír? Ako často musíme naozaj myslieť? Prvé pocity? Bojíte sa. Vo väzbe už svoj osud nemáte v rukách. Závisí od iných. Maroš si spomína, že sa začal modliť. O skutočné modlenie však nešlo. Ruženec preňho predstavoval len guľôčky na špagátiku, ale ako mnohí, čo sa ocitnú v situácii, nad

ktorou nemajú moc, aj on sa prihováral akejsi vyššej sile. Prosím, prosím, pánbožko, aby to dobre dopadlo. „Ani som nepomyslel na to, že je mi to ľúto. Nie, týmto smerom moje myšlienky nešli. Stále som bol pyšný. Egoizmus zo mňa kričal. Myslel som iba na seba. V hlave sa mi vynárali rôzne myšlienky sprevádzané všetkými psychickými stavmi, aké si viete predstaviť – hnev, strach, pokoj, zloba, ale aj nádej, že sa všetko na dobré obráti.“

Väzba je miestom, ktoré sa doňho spomedzi všetkých priestorov väznice zažralo najsilnejšie. „Tam som sa cítil najviac ako odsúdený.“

Prvé mesiace vo väzbe v Ilave boli ťažké. Maroš pochudol, opúšťal sa a niekoľkokrát denne plakal. „Dostal som tepláky, plakal som. Dostal som jedlo, plakal som. V kuse som plakal. Čo sa deje, čo sa to stalo? Strašný chaos v hlave celé tri mesiace.“

Kým bol príslušníkom zboru väzenskej stráže a dohliadal, či je všetko v poriadku, chodby mu smrdeli. Stará zatuchlina, málo vetrania, chlupská lenivosť sprchovať sa, zafúľaný mundúr, nevymenená posteľná bielizeň. Dym z fajčiarskych ciel sa na chodbách miešal so špinavými goliermi, zaschnutým jedlom a hustou atmosférou. „To, čo mi smrdelo vo väznici, keď som bol príslušníkom, som zrazu nafasoval ja.“ Jediné šťastie, ktoré vo väzbe cítil, boli pohľady exkolegov. „Nikto ma neodsudzoval za to, čo sa stalo. Každý ku mne pristupoval ako ku kolegovi, napriek tomu, že som vymenil stranu. Dali mi nové oblečenie, nie obnosené. Povedali mi, že čokoľvek budem potrebovať, stačí povedať. Len sa mám normálne správať. A ja som sa správal normálne.“

Vychádzka? Prvé týždne žiadna. Z cely vyliezol len dvakrát týždenne, keď sa išlo do sprchy. Psychológa vidieť nechcel,

vraj ho nepotrebuje. „Vedel som, že si tým musím prejsť sám. Požiadal som o samostatné ubytovanie. Povedali mi, že majú policajta, ku ktorému by ma mohli dať. Odmietol som. Chcem byť sám, odpovedal som na ich ponuku. Chcel som si to pretrpieť.“ Príslušníci logicky premýšľali, čo si chce urobiť. „Máme celu, kde je kamera,“ navrhli. „Kamera neprekáža, beriem,“ potešil sa Maroš.

Dostal aj televízor. „Prišiel som do cely. Doma máte skrine, sem prídete a zrazu máte iba jednu úzku skrinku. Sedel som tam, pozeral sa na to, slzy. Nakoniec som v cele videl dve kamery, nie jednu. Nevadí, čo už. V tej chvíli mi to bolo úplne jedno. Dva týždne som ich vnímal, potom som zabudol, že tam vôbec nejaká kamera je.“

Marošova cela sa nachádzala v Ilave na poschodí, kde žijú doživotní väzni. Mohol im mávať z druhej strany. Mal právo na väzenský luxus. Čistý mundúr, samostatné ubytovanie pod kamerovým dohľadom, televízor. Problém bol v tom, že mu hlavou neustále blúdili jeho vlastné myšlienky. Spať, vstať, jesť, ale hlavne myslieť. Na zbláznenie. Maroš potreboval niečo, čo by mu to utrpenie uľahčilo. Ľudí odmietal, zvolil si činky. Bachari ho zapísali na zoznam väzňov, ktorí chcú využívať posilňovňu.

Cvičenie, Boh a televízia. Svätá Trojica, ktorá sa stala Marošovým záchytným bodom. „Po troch mesiacoch som bol taký nevládný, že som len sedel na posteli. Vôbec som nevedel, čo so sebou. Ale nikdy mi neprišlo na um niečo si urobiť. Mal som dcéru a všetko som si to uvedomoval,“ spomína. Ležiac na posteli, obracal sa na Boha. „Pane, urob niečo, lebo ja takto nevládzem fungovať,“ prihovárал sa mu. „Čaká ma ešte dlhá cesta. Zober si ma alebo ma prelož, prenes

niekam, kde to bude iné. Zišiel som z postele, kľakol si, začal som hrozne plakať a modliť sa. To bol u mňa prvý impulz viery. Ako keď vám žiarovka ešte nesvieti, iba tak bliká. Potom ku mne prenikol pozitívnymi myšlienkami. Neboj sa, odsedíš si, pôjdeš domov. A začal som sa v hlavě porovnávať s tými, ktorí dostali pätnásť rokov, dvadsať rokov, doživotie. Pomáhal mi aj televízor. Viete prečo? Pozeral som krimi noviny. Utopil sa pätnásťročný. Havaroval dvadsaťročný, zomrel. Pozeral som sa na to a hovoril si, že títo ľudia sa už domov nevrátia, ale ja áno. Viem, znie to hlúpo, no tieto myšlienky ma upokojovali.“

Irena Sklenicová mala manžela v útekovvej väzbe dva a pol roka. Dlhá doba, kým sa človek dostane k rozsudku súdu. Jej Miloš, vlastným menom Miloslav Weizer, ten právoplatný stále nemá. Irena v dĺžke väzby nevidí logiku. „Je to hlúposť. Nevieam, kam by sme utekali, asi by som kravy vzala do auta a šli by sme,“ ťuká si na čelo farmárka, ktorú môžete stretnúť aj v bratislavskej Starej tržnici. Predáva tam slané oblátky s bryndzou aj sladké s vanilkou a orechmi. Chrumkavé. Ochutnala som ich dávno predtým, ako som sa s ich pekárkou mohla porozprávať o zločinoch a trestoch. Irena je útla štíhla žena, rozpráva na rovinu, bez okolkov. „Polícia stále hovorila, že dôvodom väzby je možné pokračovanie v trestnej činnosti. Pýtala som sa, v akej. Na každom pojednávaní bola záchranka, manželovi merali krvný tlak, sudca mu nechcel veriť, lebo väzenský lekár v správe tvrdil, že si vysoký tlak privoláva sám.“

Štyri pocity manželky obvineného: strach, nepochopenie, neistota, bojovnosť.

Jej manžel Miloš má dnes šesťdesiatštyri rokov. V base už raz pobudol. „Hovorí vám niečo kolková aféra ešte za

Mečiara?“ pýta sa ma Irena, keď sa zaujímam, za čo jej muž sedel prvý raz. Nie, nič mi to nehovorí. „To je jediný trest, ktorý si odsedel,“ pokračuje Irena. „Dali mu štrnásť mesiacov, vyšetrovanie ukončili súdnym procesom po dvadsiatich rokoch. Lietal v tom aj Milošov spolužiak, istý pán Lexa. Ale neviem presne, ako to vtedy bolo. Už je to dávno. Aj mi to niekoľkokrát vysvetľoval, ale nerozumela som tomu. Ja som v tých rokoch bola ešte na základnej škole. Medzi nami je totiž sedemnásťročný rozdiel. Myslím, že Lexa bol vtedy v SIS, Miloša poznal zo školy, zavolať mu, že potrebujú urobiť nejaké kolky. Vtedy sa menili československé peniaze na slovenské a každá bankovka sa musela okolkovať.“

Googlim a rýchlo zistujem, že ide o komplikovanú kauzu zo začiatku deväťdesiatych rokov. V novembri 1993 zatkla polícia neďaleko Komárna troch mužov, ktorí mali pri sebe tisícky falošných kolkov. Kolky chceli nalepiť na bezcenné československé tisíckorunáčky, ktoré by mohli za istých – veľmi nepravdepodobných – okolností použiť ako hotovosť. Ale ani okolkované bankovky v tom čase už neboli v obehu. Písalo sa, že išlo o spravodajskú hru a vyšetrovateľom nebol motív celkom jasný. V každom prípade, malé ryby z tejto kauzy išli po dvoch desaťročiach súdnych procesov na chvíľu do väzenia.

Ladislav Franko vo väzbe nebol, do basy vošiel ako odsúdený, ale prvé dva týždne strávil v Nitre, kým mu systém našiel miesto. „V cele nás bolo viac, pomaly odchádzali. Eskorty prichádzali každý utorok. Niektorí išli do Želiezoviec, niektorí do Dubnice nad Váhom, niektorí čakali na výstup, ja som zamieril do Trnavy. Prijali ma tam normálne. Sadol som a zapadol.“

Ladislava premiestnili do Hrnčiaroviec nad Parnou. Je to jedna z našich najväčších väzníc. Kapacitu má 1 433 miest. Obsadenosť? Až 88 percent. „Každý mi vravel: Do Trnavy ideš, to je dobre. Lebo tie dva týždne v Nitre, to bola len jedna miestnosť. Nič sa tam nedalo robiť. Klasicky: strava, vychádzka na betónový dvor. Taký výbeh. Jeden telefón, dvadsať minút môžeme volať, ale viete, koľkokrát som sa dostal k telefónu? Ani raz. No mne to nevadilo, oni majú priateľky, malé deti,“ rozpráva o svojom nástupe do výkonu trestu, ktorý nebol väzbou, ale dosť sa na ňu ponášal.

„Sú to dva rozdielne svety. Vonku a dnu,“ rozpráva Ladislav. „Začiatky sú katastrofálne. Aj pre ženu. Spoluväzeň mi porozprával, ako to je, keď vás zavrú oboch. On dnu, ona dnu, nemohli sa stretnúť. Zatvorili ich oboch za to, že deti nechodili do školy. V priamom prenose vidíte, aké podmienky máme. Aj tá známa pani sudkyňa, koľko vydržala, psychické problémy, jedno s druhým, pýtala sa do nemocnice v Trenčíne,“ premýšľa a ja hádam, či hovorí o Monike Jankovskej. Áno, tá vo väzbe výrazne schudla a poslali ju do nemocnice pre obvinených a odsúdených v Trenčíne. Televízia, posilka či Boh jej zrejme ako záchytné body zdravej mysle nestačili. Prejavili sa u nej psychické problémy. Ladislav všetky osobnosti, ktoré sa ponížili na jeho úroveň, celebrity i politikov, so záujmom sleduje. „Jankovská je slabá,“ vraví a ako hrdinku vykresľuje hviezdu reality show. Niekdajšia vládkyňa košického Pereša strávila vo väzbe trinásť mesiacov, pustili ju v roku 2014. „Nora Mojsejová sa nestáždžovala, to sa mi ľúbilo. Všetko bolo fajn aj strava bola dobrá. Takže vidíte, ľudia sú rôzni. Nora si pochvaľovala, že aspoň trochu schudla. Povedala: ‚Bola som potrestaná, tak som si odsedela.‘ Basta. Ale sú aj takí, ktorí neprežijú hanbu alebo sa nevedia zmieriť so svojím osudom. Je to

všetko o psychike, o človeku. Keď idete z blahobytu... Napríklad taký Marian (Kočner, pozn. aut.) to má ťažšie, ale drží sa. Nepindá, neondí, neplače.“

Ladislav má o statočnosti kontroverznej podnikateľky trochu skreslené predstavy. Ak neviete, o kom je reč, Noru vám predstavím. V minulosti nosila priezvisko Mojsejová a bola hviezdou známej reality show. Prezentovala sa ako boháčka, ale neskôr prišli problémy s peniazmi. Požičala si od kamaráta Františka Kabrheľa. Pohádali sa. Podal na ňu trestné oznámenie. Súd vymeral vinníčke desať rokov. Dlhému trestu sa však napokon vyhla. Krajský súd v Košiciach v roku 2017 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa, lebo Norin nový manžel, sám František Kabrheľ, odvolal súhlas s trestným stíhaním. Z poškodeného sa stal veľmi blízky človek.

V januári 2021, keď sa začalo medzi politickými elitami nahlas rozprávať o zmenách v podmienkach väzby, pani Kabrheľová zverejnila video, v ktorom sa na toto obdobie postažovala: „Tri noci v diere. Nasraté, našikané. Žiadna teplá voda, iba studená. Tam sa môžeš napiť, žiadne umývanie tri noci. Všetci tí, ktorí tam takto boli, môžu súhlasiť, že je to obrovské poníženie. Ale s tým sa musíme vyrovnáť. Nielen tí, ktorí sú tam teraz, zažívajú poníženie. Aj my sme zažívali. Dva mesiace som sa nevedela dostať k telefónu, ani s matkou sa rozprávať. Ani so sestrou. Počas celej väzby som sa s nikým okrem mamy nestretla. Po dvoch mesiacoch som mala návštevu, po dvoch mesiacoch telefón. Také sú tam pravidlá.“